

Zondag 25 september 2022, oecumenische viering Andreasparchie/
PKN Parkstad

Exodus 20,4-5.12-17

God gaf de Israëlieten volgende belangrijke regels: Vereer geen andere goden. Vereer alleen mij. Maak geen beeld van een mens, of van een dier dat in de lucht, op het land of in het water leeft. Je mag geen beeld vereren of ervoor knielen. Want ik de Heer, ben jullie God. Ik wil niet dat jullie andere goden dienen. Heb respect voor je vader en je moeder. Dan zul je lang leven in het land dat ik je zal geven. Vermoord niemand. Ga niet vreemd. Steel niet. Vertel bij de rechter geen leugens over iemand. Verlang niet naar iets dat van de ander is. Blijf af van zijn huis, zijn vrouw, zijn slaaf of slavin, zijn koe of zijn ezel, en van al zijn bezit.

Lucas 16,1-13

Hij richtte zich ook tot zijn leerlingen: 'Er was eens een rijke man die een rentmeester had en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen verkwistte. De rijke man riep de rentmeester bij zich en zei tegen hem: "Wat hoor ik over jou? Leg verantwoording af van je beheer, want je kunt niet langer rentmeester blijven." Toen zei de rentmeester bij zichzelf: Wat moet ik doen nu mijn heer mij het beheer afneemt? Werken op het land kan ik niet, en voor bedelen schaam ik me. Maar ik weet al wat ik moet doen om ervoor te zorgen dat de mensen, wanneer ik van mijn beheerderstaak ben ontheven, mij bij hen thuis ontvangen. Een voor een riep hij de schuldenaars van zijn heer bij zich. De eerste vroeg hij: "Hoeveel bent u mijn heer schuldig?" "Honderd vaten olijfolie," antwoordde de schuldenaar. De rentmeester zei tegen hem: "Hier is uw schuldbewijs, ga zitten en maak er gauw vijftig van." Daarna vroeg hij aan de volgende schuldenaar: "En u, hoeveel bent u schuldig?" "Honderd balen graan," luidde het antwoord. De rentmeester zei: "Hier is uw schuldbewijs, maak er tachtig van." En de heer prees de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld. De kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht. Ook ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is.

Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat. Als jullie onbetrouwbaar blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan werkelijk belangrijke dingen toevertrouwen? En als jullie onbetrouwbaar blijken met wat een ander toebehoort, wie zal jullie dan geven wat jullie zelf toekomst? Geen enkele knecht kan twee

heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.'

Overweging.

Mammon, goud in handen

Niet buigen voor afgoden, horen we in de eerste lezing. Dus ook niet voor de Mammon. Dat dat een afgod is, en wat voor een!, dat heeft door de eeuwen heen de mensen aangesproken. De macht van het geld, de aantrekkingskracht, de verleiding. De mensen vroeger voelden het in hun botten. Ze begrepen het meteen.

Vrede, dat willen we allemaal. Ook Putin. Die wil ook vrede. Natuurlijk, op zijn eigen voorwaarden. Maar dat is bij ons misschien niet zo heel veel anders. Ook wij stellen voorwaarden. Alleen zijn we daar meestal blind voor. Als je wat beter kijkt, zie je dat veel van die voorwaarden er op gericht zijn onze welvaart en levensstijl te behouden. In andere delen van de wereld hebben ze dat scherper in de gaten. Daar knarsen ze met de tanden als ze ons horen, wij met ons gelijk.

Daarom is het maar de vraag of Jezus nog gelijk heeft in het evangelie van vandaag. Geld is maar geld, zegt hij in de parabel, je mag het best door je vingers laten gaan en het voor je laten werken. Je kunt er veel goeds mee doen. Geld stinkt niet. Zolang je maar weet: het is maar geld. Tegenwoordig is het andersom. Wij voelen niet meer de macht van het geld, dat wij het met begerige handen willen grijpen en door onze vingers laten gaan. Misschien denken we er boven te staan. Geld is abstract geworden. Het komt op je bankrekening binnen, elke maand, zelfs als je al twintig jaar met pensioen bent. Waar het vandaan komt, wie ervoor moeten werken, vragen we ons maar zelden af. Het gevoel van de macht van de Mammon, dat je er voor kunt bezwijken, dat hebben we niet meer. Ook omdat we er genoeg van hebben. Dan is het gemakkelijk er geen woorden aan vuil te maken en er niet aan te denken.

Ondertussen is het alsof we Jezus' parabel hebben gebruikt om, zonder zelf te moeten graaien, geld binnen te harken. Uit alle hoeken van de wereld stroomt op wonderbaarlijke wijze het geld automatisch naar ons toe. Al hebben andere landen het kunstje inmiddels van ons afgekeken en stroomt het geld ook andere kanten op.

Het heeft alles met vrede te maken. Met vrede in de wereld.

Maar vrede in de wereld is een groot woord. Laten we eerst eens beginnen met de onvrede in ons eigen land. De boerenprotesten klinken ons nog vers in de oren, stakingen bij de NS en de bussen, boze mensen op Schiphol, de situatie in de zorg waar onvrede voortwoekert en haar knagende werk doet bij zorgbehoevenden én zorgverleners, de asiëldiscussie. Overal onvrede. Ook ten aanzien van de politiek. Daar voelen veel mensen zich niet meer gehoord en vertegenwoordigd.

Terwijl er voor de politiek genoeg werk aan de winkel is! De ene crisis na de andere vliegt je om de oren. Slagvaardig optreden is vereist, met oog voor de lange termijn. Nodig zijn mensen die goed kijken wie wat nodig heeft, te beginnen met de armsten in onze wereld, en waar wat gedaan moet worden, te beginnen met het klimaat. Geld is er genoeg, geld waarmee we, net als de rentmeester in het evangelie, verstandig beleid kunnen voeren.

Maar met geld alleen los je de problemen niet op. Zonder gemeenschap gaat het niet. Oorlog smeedt mensen samen, zei men vroeger, en dan blijkt een gemeenschap ongelofelijk veel te kunnen bereiken in korte tijd. Wij, in het rijke westen, we komen er samen niet meer uit, want er is geen samen meer. Er is meer aandacht voor wat ons scheidt dan voor wat ons bindt. Ieder voor zich. Het gaat om het eigen gelijk, de eigen identiteit, de eigen vrijheid, de eigen portemonnee.

In de competitie van wie het hardst kan roepen, gaan zij met de zwakste stem geruisloos onder.

En hoe is dat in onze kerken? Ook bij ons is onvrede, onzekerheid, onmacht. We zijn oud en klein geworden. Niemand zit op ons te wachten. Hebben we nog wel een plek in de samenleving? Ook aan ons gaat de individualisering niet voorbij. In mijn eigen kerk komen sinds corona minder mensen op zondag naar de kerk. Ze kijken naar de viering op tv. En hebben wij nog de moed en fut om ons met elkaar af te vragen wat wij geloven en wat dat voor ons betekent?

En toch. Wij zijn – meer dan ooit – gemeenschappen, levende en lerende gemeenschappen van mensen die zich verbonden voelen, die op elkaar betrokken zijn. Wij oefenen de grondhouding in om naar anderen om te zien. Te leren dat de ander anders mag zijn dan ik. Te begrijpen hoe belangrijk het is een plekje te hebben waar je jezelf mag zijn. Waar je niet hoeft te presteren, je niet moet bewijzen, niet moet passen in een keurslijf van verwachtingen. Waar je geaccepteerd wordt zoals je bent.

En in onze kerken weten wij dat wij als gemeenschap onvolkomen zijn als ons hart niet zo groot en ruim is dat het uitgaat naar alle mensen. Ook als

ze niet 'van de kerk zijn'. Onze kerken zijn klein, maar tegelijk zo wijd als de wereld. Dat is oecumene. Geen mens mag achterblijven, geen mens vergeten worden.

Gemeenschap, samenzijn: het is meer dan ooit nodig. Als onze kerken goud in handen hebben, laten we dat dan koesteren en ermee woekeren. Ook als we het gevoel hebben dat we zijn weggedrukt in een hoekje van de samenleving. God werkt niet zonder mensen. Maar als God het huis niet bouwt, zwoegen vergeefs de bouwers. We kunnen niet in de toekomst kijken. Maar God heeft oog voor dingen die voor mensen te klein zijn om er aandacht aan te schenken. We mogen erop vertrouwen dat God er wel raad mee weet. Dus maken wij onze harten ruim en groot. Opdat niemand vergeten wordt en achter moet blijven. Zo lossen wij, met Gods hulp, de crisissen op van onze tijd.